

Izhaja vsako prvo in tretjo
nedeljo meseca; velja:
Za celo leto . . . 2 gold. 50 kr.
Za pol leta . . . 1 " 30 "
Za četrt leta . . . — " 70 "
Posamesni iztisi prodajajo se po
10 kr. a. v.

PRIMOREC

političen in podučiven list.

Vredništvo je v hiši Kall Via
Crociera N.º 1, II. nadstropje, —
ekspedicija v hiši št. 6 Via Sta.
Lucia.

Naročnina naj se blagovoljno
pošilja pod naslovom: Vek. Raič
v Trstu.

Povzdignimo krepke glase domovini v slavo!

Vabilo na naročbo.

Ker s tem poteče naročnina za prvo četrletje, opominjamo uljudno tiste č. g. naročnike, kateri so se samó za ta čas naročili, naj blagovolijo v teku tega meseca svojo naročbo ponoviti. Prijatelje pa, ki smo si jih do zdaj pridobili, prosimo, naj nam skušajo dopeljati novih naročnikov, da bo naš glas več izdal in da ne bomo brez uspeha napenjali svojih sil. S ponosom smemo reči, da smo privabili v tem kratkem času več bralcev, kakor je bilo pri slabih okoliščinah pričakovati, in to nam je dokaz, da smo na pravej poti in da moramo v tem smislu, kakor do zdaj, naprej pisati. Po svojih skromnih močeh in s podporo rodoljubnih peres si bomo prizadevali vstreči vsem tirjatvam, ki se morejo do nas staviti. Na občinstvu pa je, da nas zdatno podpira z obilno naročbo, k čemur ga tukaj uljudno vabimo.

Primorec velja:

Za celo leto 2 gold. 50 kr.

" pol leta 1 " 30 "

" četrt " — " 70 "

Naročnina naj se izvoli pošiljati pod naslovom:
„Vekoslav Raič v Trstu.“

Pri čem smo?

Novo ministerstvo noče pokazati barve. Prav nič si ne more človek misliti, kaj nameravajo? Mi niti ne vemo, ali bi pisali zoper ministre ali za nje, tako malo so se dali še do zdaj spoznati. Ustavovni recte pruski listi se ve da še lajajo nad njimi, pa tudi njim se je jeza že malo poglela. Da bi se

pa kedaj sprijaznili s tem ministerstvom, na to kar misliti ni, iz tega edinega vzroka, ker je to ministerstvo izreklo, da hoče biti avstrijsko. Ime „Avstrija“ je pa tem že zoperno: s kako zaničljivostjo so sprejeli nemški listi enkrat vest, da se je v Gradcu osnavalo avstrijsko društvo! Z novimi ministri ta stranka nikdar ne bo paktirala, treba jo je potlačiti in zadušiti. Saj ni tako močna, ne; vse je le dim, prah, kar od sebe prši; nemško avstrijsko ljudstvo je še dobro avstrijsko, le drugih voditeljev mu je treba dati, da ga ne bodo v pruske mreže lovili, ne vsiliti, temuč samo njegovo voljo zaslišati s tem, da se upelje splošna, celo ljudstvo obsegajoča volilna pravica, in videli bomo kmalo vse druge obraze v zbornicah. Sedajni državni zbor pa je treba brž ko brž razpustiti.

Mi smo že enkrat rekli, da je Hohenwartu in njegovim tovarišem dvéh reči treba, ako hoče kot avstrijski minister kaj opraviti in ako noče sramotno odstopiti, kakor njegovi predniki; te dve reči pa ste: prvič dobra volja, narediti pravično spravo med avstrijskimi narodi, drugič pa pogum in nevstrašnost. Potocki je imel tudi dobro voljo, tudi Belkredi, pa poguma, energije nista imela; bala sta se tiste votle nemčurske mogočnosti, ki ju je s svojim časopisjem strašila in terorizirala. Če misli tudi Hohenwart tako med strankami se zibati, in vsacega celega dela se vstrašiti, ampak vse le polovičarsko storiti, da bi se ne zameril nobenej stranki, in ako bo naprej jezdaril tisto medlo, brezzobno kljuse, ki se mu pravi „ustava“, potem mu zamoremo prerokovati, da tudi on ne bo nič opravil, in bolje bi bilo za njega, da bi bil doma ostal, nego da je prišel bla-

LISTEK.

Pomladne.

1.

Al' si vendar zopet prišla,
Krasna, mila mi vigred,
Si vse rožice zbudila,
In pregnala mrz in led.

Mrz in led na mojem srci
Nakopičen dolgo dni,
Nem obup in tiho žalost
Si otajala mi ti.

V sredi srca spet poganja
Lepa, zlahna rožica,
Čista, gorka je ljubezen
Za te, deva cartana.

2.

Kaj še dvomiš, kaj še premišljuješ,
Al' zares te ljubim, ali ne?
Kaj še dvomiš, kaj še premišljuješ,
Al' bi me ljubila, ali ne?

Le poglej mi v lice zamaknjeno,
Le poglej v žareče mi oči,
Videla ljubezen boš ognjeno,
Ki iz njih za tebe mi gori.

Le pribeži mi v naročje, mila,
Stisni na srce se mi gorko,
In tud ti ljubezen boš čutila,
Ki še sama zdaj ne veš za njo.

Razne misli.

Oni dan sem bil zavolj redkosti v tukajšnjem Mauroner-gledišču. Akoravno sem prišel še le dve uri po začetku, sem se vendar do sitega nagledal. Edini dobiček, ki ga imam od tega, je ta, da sem spoznal okus naših Lahov, in da morem iz njega sklepati na njihovo toliko razupito omiko in izobraženost. Že vedenje občinstva je bilo nekako neotesano: neprenchoma so ploskali in žvižgali vmes, da se je videlo, ka jim ni za to priznanje ali nevoljo, temveč za hrup in škandal; žvižganje je bilo slišati, kakor bi imeli za to nalašč pripravljene žvižgalke; če je zagrinjalo le pet minut viselo, so brž začeli

mirat se na ministerski stol, sebi na sramoto, državi pa na škodo. Ako je res avstrijski minister, naj se opira na tiste narode in elemente, kateri so še pri volji, žrtvovati nekaj za ohranjenje države, in naj te ojači in okrepi, tisto stranko naj pa brez vsmiljenja prezre in zatre, ki na noben način noče nič vedeti o Avstriji, in ki jo skrivno in očitno spodkopuje. Kje pa je tisti narod, ki je pripravljen, žrtvovati vse svoje moči za Avstrijo, ako se mu pravica skaže? To smo mi Slaveni, izmed Nemcev pa posebno Tirolci; ti so že večkrat Avstrijo rešili iz zadreg in dejansko pokazali, da zamorejo kaj storiti, če hočejo; ne pa oni, ki se samo širokoustijo, kedar pa nevarnost pride, jih pa nikjer ni, če niso v nasprotnem taboru. Naj se toraj nam Slovencem, Čehom, Poljakom, Rusinom in Tirolcem da, kar zahtevamo, in mi smo dosti močni, da ne samo naše Pruse v strahu in pokorščini proti državi obdržimo, ampak tudi zunanje sovražnike odbijemo in ukrotimo. Če se bodo pa naše želje vedno le prezirale in zatirale, bomo pa tudi mi potrpežljivost zgubili, in zgoditi se zna, da nas boste še kedaj iskali in naše pravice za nami nosili, pa nas ne boste več našli, ker bodo naši Jelačiči vse kaj družega početi vedeli, nego ogrske ali dunajske puntarje strahovati. Tedaj premislite in storite, dokler je še čas, da se ne boste kesali, kedar bo že prepozno. Če pa mislite, da je Avstrija bolj varna na ramah nemških ustavoverceev, prosit!

Bog vam daj mnogo sreče, mi pa nismo več „misera contribuens plebs“ in bomo vedeli, kaj nam je storiti.

Politični svetozor.

O slavenski konferenciji, o kateri se je zadnje dni mnogo govorilo, še nič ni gotovega slišati. Nemški listi so poročali, da jo snujejo Rieger, Smolka, Stratimirovič in Costa, ki so zdaj na Dunaji, pa na nemške liste se ni zanesti. Ravno tako so sklepali dunajski listi iz bivanja Rieger a v Beču, da se on pogovarja z ministri zaradi sprave s Čehi. Tudi o tem se nič gotovega ne ve.

teptati z nogami in žvižgati in ploskati, vse skrižem. Če bi se že nekoliko tega nepotrebne hrupa odštelo z obzirom na gorko južno kri ga ostane še zmirom dosti za njih obsodbo. Od igre same nisem nič razumel, ker ne znam laški. Toliko sem videl, da sta se motovnila razun drugih oseb dva laška vojaka na odru; en prizor pa je bil tak, da so se tam na odru začeli pretepati. Čez petje ne smem nič reči, in to je bilo tudi edino, kar me je zanimalo. Po igri pa so se začele gimnastične produkcije. Ne morem razumeti, kakò se more izobražen človek nad takimi prekuci zabavljati? Po drugih mestih hodijo tudi ti „atleti in akrobati“, pa si naredijo sami svoj prostor za svoje komedije na kakem poštranskem trgu, in omikani ljudje jih ne hodijo gledat, kako skačejo in se prekučujejo in plešejo po vrvi i. t. d. Tukaj v Trstu pa se jim odmeri prostor v javnem gledišču, kamor zahaja naš „veliki svet! Pa ko bi bilo še kaj lepega videti, na primer kak estetičen ples; — ta ples kitajskih fantov se vendar ne more estetičen imenovati, kjer si lezejo eden drugemu med nogama, ali kjer se nekteri valjajo po tleh, med tem, ko ostali okoli njih skačejo i. t. d.

Vlada je prepovedala vse tiste slavnosti, ktere so se pripravljale za slavljenje nemških zmag nad Francozi. Nemški listi so zaradi tega vsi razkačeni na ministre, avstrijski patrioti pa vlado zavolj tega hvalijo.

Stanje na Francozkem je jako žalostno. Stranke se pričakajo, v Parizu je prišlo celo do nemirov. Proti Garibaldiju se Francozi prav nehvaležno obnašajo. Ko je prišel onokrat v zbornico, ga niso pustili govoriti, zdaj pa je celo eden predlagal, naj se preišče njegovo vojskovanje, češ, da je on kriv, da se je general Bourbaki moral umekniti na Švicarsko. Poslanec Viktor Hugo je na to iztopil. Tudi zoper začasno vlado nekteri hočejo preiskovanje.

Francozi in Italijani so se začeli grdo gledati. Francozi hočejo bojda papeža nazaj na prestol posaditi; tudi tega Italijanom ne morejo pozabiti, da jim niso prišli na pomoč, akoravno so jim le oni (Francozi) do zedinjene Italije pripomogli. Lahki pa odkar so Francozi premagani, zmirom bolj ošabno vzdigujejo glave.

Francozom hočejo vzeti Nico, Savojo in Korziko, Avstriji južno Tirolsko, Primorje in Dalmacijo, Angležem Malto itd. Videti je, kakor bi se hoteli postaviti na čelo romanskim narodom, to s toliko večim upanjem, ker je španski kralj sin laškega kralja, kateri je tudi s portugalsko dinastijo v žlahti. Od tod ta ošabnost in to grozenje laških listov, da mora Avstrija razpasti in Italiji toliko in toliko prepustiti.

Tresi se Evropa pred laškimi junaki! Do zdaj so sicer samo le papeža premagali, pa kdo ve, če ne bodo s časom celega sveta podjarmili?

Nasledki nemško-francozke vojske.

Mir je sklenjen. To važno novico nam je že dolgo prinesel telegraf in za njim časniki, in mi smo jo z veseljem sprejeli; kajti kateri človek, izrejen od krščanske matere, in živeč v izobraženi Evropi, se ni razveselil nad tem sladkim glasom „mir“ po tej strašnej vojski, ne vojski, ampak me-

Ali morda je to okusno, če se eden nasloni na desko, drugi pa od daljave tik njegove glave in vrati nože v desko meče? Kaj, ko bi mu po nesreči priletel nož v grlo ali lice, to bi bilo lepo videti, kaj ne! Ne grem več noter, ko bi me plačali. Ni še dolgo, kar je eden, ki je po stropu hodil, padel na tla in mrtev obležal.

Pa ljudje vendar hrumé gledat dan na dan. Se pač vidi, kako onemogle živce ima že zapadni svet kakor Rimljani za časa svoje pokvarjenosti, ko so z veseljem gledali v amphiteatrih, kako se koljejo divje zveri ali ljudje med sabo. Tako tudi sedajnih zapadnih kulturonošcev ne zanima in ne mika nobena stvar, kjer ni življenje v nevarnosti, ali kjer ni videti krvi ali nagih stegen; pojdimo v gledišča, berimo pomodne romane in novele, vse mora biti grozno, strašno, krvavo ali pa odkrito in želje mesa vabeče, če ni tako, je pusto, suhoparno; ker prava, nježna lepota nima več moči do njihovih živcev. Stari Grki menda niso bili narzadnji v estetičnem okusu, in v njihovih dramah povsod vidimo, da se grozni čini ne vršijo pred očmi gledalcev, ampak da se samo pripovedujejo. Tudi mi Slovani imam o še zdrave, rahločutne živce, in paziti nam je treba, da

sarjenju hunskem in divjanji vandalskem, — drugače se bojevanje Prusov ne more imenovati — koga ni radost objela ko je slišal, da so se vendar enkrat nehali med sabo klati, kakor divje zveri. Mirovne pogoje smo že zaslišali. Zdaj nam ostaja še premisliti, kake nasledke je imela in ima še ta vojska za Evropo in z njo za celi svet. Pregledali bodemo to iz dvojnega stališča, iz gospodarskega in političnega.

Kakor vsaka druga vojska, je posebno ta gospodarskemu pridelku na veliko škodo. Če je Francozka, kakor se pravi, potrošila za vojsko 1100 milijonov frankov se sme brez premisleka na nemško ravno toliko računati, ki je še veliko bolj svoje žile napela; in vsi ti milijoni so za gospodarstvo zgubljeni, ker so se potratili na tako izdelke (orožje i. t. d.), ki za človekovo življenje nimajo nobene veljave. Ravno toliko, kakor za vojsko, se je zgubilo s tem, da je bilo skoraj dva milijona možkih moči skozi pol leta gospodarstvu odtegnjenih, če ne štejemo tistih, ki so vsled vojske primorani bili, svoje domovje zapustiti in so se okrog klatili (če so bežali iz požganih vasi), ali kateri svojih izdelkov niso mogli na moža spraviti in so toraj raje praznovali (v obleženih trdnjavah); če doštejemo slednjič še to, kar se je izdelanega vničilo (požgalo, pomendralo, razrušilo i. t. d.), si moremo še le misliti, kak velikansk nazadek je storila obče evropska produkcija. Stevilo konsumentov, to je takih, ki od te produkcije živijo, se je sicer tudi zmanjšalo (mrtvi), a to število ni v nikakoršni primeri s storjeno škodo; nasprotno je to pridelku le zopet na škodo, kakor pri vsaki vojski, ker je zgubljeno mnogo ravno nar krepkejših moči za nadaljno produkcijo, mladi, zdravi in krepki ljudje, ki več producirajo, ko zavžijejo.

In vso to strašansko zgubo mora nositi uboga Francozka, ker Pruska si je dala škodo dobro plačati. Sosedom teh dveh vojskujočih se narodov je bil boj pa prej na dobiček, nego na škodo. Posebno ste Anglija in Avstrija dosti prodali na vojskujoče se stranke. Anglija orožje, živež, obrtnijske izdelke.

Avstrijska obrtnija in kupčija si je kakor oddehnila, ko je padla iznad njenih prs mōra nemške

in francoske konkurencije. Ker je na Nemškem in Francozkem vse stalo, so bili tudi avstrijski popred manj obrajtani izdelki in pridelki dobri in drago plačani. Na milijone centov se je kar iz Trsta žita, sočivja itd. na Francozko izpeljalo, ravno tako so obrtnijski izdelki lahko šli iz rok. Na Prusko je posebno Češka veliko prodala. Pa to ima le začasno veljavo, ker bodo Nemci in Francozi zdaj zopet začeli producirati in drugim konkurencijo delati, pa nekaj prejemnikov svojih pridelkov so vendar le za zmirom zgubili, to je takih, ki so se zdaj navadili, ne od njih (Nemcev in Francozov), ampak od drugih svoje potrebne stvari kupovati.

To se nam je tedaj videlo, ko smo premišljevali nasledke nemško — francoske vojske. Pa veliko več nasledke ima ta vojska še na političnem polju. Francozka, ki je imela toliko časa tako rekoč hegemonijo čez Evropo, Francozka, brez ktere dovoljenja se niti najmanjša stvar ni smela pričeti in dognati, vržena je na tla, vničena materialno in politično, če ne za zmirom, vendar za nekaj časa, in skoraj verjetno je, da do tiste stopinje moči in veljave, kakor jo je imela do zdaj, nikdar več ne pride. S tem je potrjen prirodni zakon, po katerem se vsaka stvar rodi, raste, vrhunec svoje moči doseže, in potem starati jame, dokler ne strohni. Nemci pa so sedaj dospeli na vrhunec svoje slave in moči in brez dvombe bodo skušali Evropo sebi upokoriti in strahovati. Da bi bila njihova hegemonija čez Evropo še mnogo krutejša in teža, nego je bila francoska, si lahko mislimo, če se ozremo na njihovo divje bojevanje v tej vojski. Pa združena moč se bo tudi njim vspešno vprla, kakor je tudi prvi Napoleon pred združenimi močmi vseh narodov vendar omagal, in če je Rusija že leta 1812 tako silna bila, da je užugala pred nepremagano moč francosko, koliko pred se bo to zdaj vsem Slovanom posrečilo, ki so med tem časom toliko napredovali.

Tudi ponosni Angležki je videti, da hira, in če smo imeli popred pet velevlasti, imamo jih po tej vojski samo tri, namreč Nemčijo, Rusijo in severno Ameriko, ktera že v vsakem obziru raste svoje angležki materi čez glavo. Italija se tudi

nam jih ne pokvari kultura, ki jo bomo od zapada sprejemali.

Že večkrat se je govorilo o slovenski rahločutnosti, ta rahločutnost pa izvira iz zdravih živcev in ni nič napačnega, pa napačno delajo tisti, ki jo grajajo in zasmehujejo. Ne bi škodovalo, ko bi si zapomnili to tudi slovenski kritiki, ki posnemajo včasih nemški stil, ktereга Nemci sami imenujejo „kernig“, za nas Slované pa je že pretrd. Morda bo kdo ugovarjal „kar je res, je res, in resnica se sme očitno povedati“; pa treba je pomisliti, da se ena in ista misel dà z raznimi besedami povedati, in da se kri ne pušča s krampom. V obliki je velika razlika, če komu rečem „ti si osel“, ali če mu rečem „to, kar praviš, se mi zdi absurdno“; v bistvu pa je eno in isto. Namesto da bi komu rekel „tvoje pesmi so slabe“, mu mar rečem „misel je v njih sem ter tje zamotana, tudi v obliki bi se dale še bolj opiliti, sicer so pa dobre“; tako sem isto povedal in ga nisem nič razžalil. — Konečno še omenim, da se nočem s temi vrstami nikomur zameriti, ampak priobčil sem jih iz dobrega namena.

Blaga gospodična!

Mnogokrat sem slišal, da je kdo komu rekel, da bi ga postavil na posebno stopinjo neumnosti „ti še ne veš, zakaj si na svetu!“ In akoravno se jaz med prav pametne ljudi štejem, priznati moram, da tudi jaz tega ne vem, in tudi tega ne, zakaj moram ravno jaz danes pismo na Vas pisati. To ima posebno za tri osebe dovelj sitnosti v sebi, namreč prvič za Vašega prijatelja, ki je moral neko sitnost imeti, da Vam ni sam pisal, drugič za Vas, ki morate moje sitnosti prebirati, in tretjič za mene, ki bi rad kaj lepega napisal, pa ne znam. Kako težavna reč, če se človek vsede, pa ne ve kaj pisati; in vendar pisati mora! Ko bi še le Vas poznal, da bi vedel, kaj Vam je po godu! Gotovo ste ljuba in nježna deklica, s srcem polnim ljubezni in blagih čutov, kaka sreča zame, z Vami pogovarjati se pismeno! da bi le vedel, o čem? O politiki vem, da bi me ne poslušali radi; ve zenske se navadno ne pečate rade — s politikom.

Ne vem, ali bi vam to na krepost ali slabost zapisal? Morda je prav, da ohranite nekaj okusa in srca še za drage stvari zdaj, ko vse politikuje in

nekaj spenja po konci, pa mi mislimo, da je najbrž le velevlast v eni vrsti z „magyararszagom“. Jugoslavjanska država, ki bi se ustvarila namesto Turčije, bi pač z Grško in Rumunijo združena, zamogla postati velevlast.

To pa je gotovo, da so zdaj Nemci in Slovani tisti, ki evropsko moč reprezentirajo, in da če je kdo zmožen, nemške sili uspešno nasprotovati in potleči jo, smo v prvi vrsti to mi, in mali narodi v Evropi, ki jim nemška ošabnost in nadvlast preti, bodo to spoznali in pribežali pod naše širno krilo kot zvesti zavezniki. In Nemci so sami za to skrbeli, da so zgubili simpatije vseh narodov, nam pa je to prav, ker kolikor več imamo zaveznikov, toliko lažje bomo zmagali, k čemur nam Bože pomози!

D o p i s i.

Iz Rocola 14. marca. Dovolite, g. vrednik, da se v „Primorcu“ malo pojezim in potožim nad slabim napredkom narodne stvari pri nas. Vse nam hoče zaspiti. Imeli smo čitalnico, a potekla je v pesku, da je nikjer ni več videti.

Ud je izostajal za udom, tako dolgo, da je na zadnje ostal sam odbor, ki je imel častno pa malo prijetno nalogo, da je moral čitalnične račune poplačati. Da je tako daleč prišlo, je mnogo kriv predsednik sam, ki se za čitalnico nič brigal ni, še prikazal se ni tje, in pustil vse svojo pot iti. So sicer še nekteri rodoljubi med nami, ki jim je tega močno žal, in ki si prizadevajo zopet oživiti narodno ognjišče, pa njih besede padajo na peščene tla, naši ljudje se nočejo dramiti pustiti iz svojega sladkega spanja, in nočejo verjeti, da se ves svet giblje in vstaja in se trudi na vsak mogoč način, kako bi si priboril narboljše stanje. Naši kmetje pa hočejo sužnji ostati, ker se ne dajo podučiti, in kdor nič ne zna dan današnji in ne ve, kako se po svetu godi, žalostna mu majka, — suženj bo svoje žive dni in hlapec tistega, ki kaj ve in zna. Pijančevali bi še in po krčmah kričali, kako se jim krivica godi, o tem pa nočejo nič slišati, kaj bi bilo

za storiti, da se krivica popravi in da si olajšajo življenje. Želeti bi bilo, da se tržaški rodoljubi zmislijo na nas in da našo čitalnico, ki se pa mora še le na novo ustvariti, pod pazduho primejo, kakor Rojansko tako vrlo po konci držijo, da se tudi na naši strani okolice narodna stvar oživi in okrepi.

Od srednje Ipave 15. marca. — [(Naše društvo „Soča“, prihodnji I. tabor zaradi Jugoslavije in nekaj „Sočinim“ protivnikom v pojasnjenje.) Marsikteri družbenik in nedružbenik našega vrlega „pol. društva“, je menil, da „Soča“ res hira, ker ni dolgo občnega zbora sklicala; da temu ni tako in da je bil njeni odbor v svojih sejah dovolj delaven, je pokazal poslednji občni zbor, h kateremu je prišlo nad 50 družbenikov različnih stanov. A ker je bilo o njem že v poslednjem listu v dopisu iz „gor. okolice“ v kratkem omenjeno, naj tu vsem prijateljem našega društva izjavim, kar sem iz zanesljivega vira pozvedel. „Sočin“ odbor je imel od onega časa 23. p. m. sem že dve seji, v katerih je sklenil, da se ima 14 dnevnik list že s koncem t. m. na ogled razposlati in sicer tako, da se bode z vašim „Primorcem“ zaradi potrebnega in vzajemnega delovanja v dosego narodnih pravic vrstil in boril. Dokler namreč ne dosežemo zjedinjene Slovenije in potem Jugoslavije, ki bote poročstvo našega in Avstrije obstanka, naše sreče, prosvete, blagostanja, moči in slave, so nam lokalni listi v dosedajni raztrgani Sloveniji zlo potrebni ter iz tega obzira se je „Soči“ kot potrebno razvidelo, politični list izdajati. Nadjati se je, da ga bode naše občinstvo, zlasti pa vsi rodoljubni Primorci z obilnimi naročbami podpirali, zaradi česa jim bode majka Slava na veke hvaležna. Kaj bi nek naši vnuki ali potomci rekli, ako bi mi sedajno dobo narodnosti zanemarili in si svojih človeških pravic ne priborili?

Spominjajmo se onih naših južnih srbskih bratov, ki so si z mečem v roki pod hrabrima vodjima Črnim Jurjem (Karagjorgjevićem) in Miloš Obrènovičem boreči se le z malim

nam hoče politika vse druge literarne izdelke preplaviti in zadušiti.

Ali hočem govoriti o ženski emancipaciji? Pa o tej Vam je že Vaš prijatelj pisal, in ker sem jaz vse drugih misli o tej stvari, ko on, se bojim da bi se Vam ne dopadle moje onim nasprotne misli — ker sem se čestokrat prepričati moral, da ve ženske rade sodite misli po osebi, ktera jih govori, in da rajše poslušate na srcé, to je na simpatije in antipatije, nego na logiko argumentov. Ne zamerite mi, če Vam tako resnico kar v obraz povem, ker morate vedeti, da sem jaz tiste misli, in kdor to prav premisli, pritrdil mi bo ka bi bil prvi korak do vaše emancipacije, da si prepoveste vso tisto galanterijo, v ktero možki Vašo sužnjost zavijajo, in spoznavšim to Vam bo jasno, da sem jaz, ki sem manj galanten od drugih, večji prijatelj vaš od njih.

Dakle o čem se hočeva pomeniti? Preširen nama pride na pomoč, ki poje:

«Kdor govoriti kaj ne ve, on vreme hval' al' toži.»

Se pa pomeniva o vremeni! Kdo bi pa tudi vremena ne hvalil, ki ga imamo zdaj v Trstu. Vi ki prebivate Bog ve kje, imate znabiti še sneg in mraz, mi Tržačani pa imamo lepe pomladne dni,

že skoraj prevroče je na solnci. Opoldne ogledujem nar raje iz okna oživljajočo se prirodo. Ne veste, gospodična, jaz imam prelepo stanovanje, prelepo zaradi razgleda: če pogledam skozi okno, vidim jih pred sabo, vse zelene in peščene hribe, ki obdajajo Trst; po njih so razpostavljene bele hiše, kampanje tržaške gospode; rumeno solnce razsvitlja in greje po gričih in pečeh, bele hišice pa v čistem blesku tiho in mirno gledajo dol na živahno mesto. In če pogledam skozi nasprotno okno, vidim jo pred sabo neskončno širino morja, temno — modro širjavo, blesketajočo se sem ter tje z neprenesljivim svitom po solncu osvitljenih, penečih se valov; in po njej se vozijo polahno stotere ladije krivečih se vel, vedno manjše in manjše in tam na koncu oboka se vidijo samó še kakor drobne bele pičice. In nad vso to lepoto je razpeto jasno nebò, kakor ribje okò, slovesen, veličasten mir vlada v Božjih prostorih. Kakó je vendar lep ta svet in človek na njem vendar ni srečen! Od kod je to nasprotje? Zdaj sem ravno povzdignjenega duhá in zdi se mi, da je človek sam kriv, ako ni srečen, da mu nič ne brani srečnemu biti, ako le hoče, ako pogumno in veselo stopi med ljudi in med svet s krepostjo v prsih, in

prenehanjem od 1804-1815, svojo, malo da ne popolno, samostalnost priborili, in mi Slovenci naj bi nemarno in hladnokrvno gledali, kako se naši južni bratje jačijo, in se ne prizadevali se po njih zgledu ravnati ter po postavni poti vse to doseči, kar že drugi narodi imajo, in kar sledno tudi nam gre?

Mar smo že pozabili, da so se naši bratje Hrvatje 1848-49 l. pod junaškim banom Jelačičem z mečem njih zatiralcem oholim Magjarom zoperstavliali, ter za svoj narod potoke krvi prelili in Avstrijo rešiti pomagali? Mi nismo sicer mnogo-brojni in vojaški narod; toliko poguma in rodoljubja pa menda imamo še, da se po mirni in postavni poti v Slovenijo združimo ter združeni v prihodnjo jugoslovansko zvezo stopimo, ter zato naj sleherni po svoji moči dela in svoje rojake spodbuja, da stopimo že zavedeni navdušeni, in k temu pripravljeni, ko se bode na našem za Jugoslavijo prvem taboru glasovalo, da bode ona resolucija isti odmev najšla, kakor ona za združenje slovenskih dežel v eno politično in opravno celoto. *) Naše zahteve so, vsestransko preiščljene, pravične, brez njih spolnjenja se čedalje bolj politični smrti bližamo, kajti nad le 1½ milijon broječi in h tem še v 6 kronovin raztrgani narod mora pod pritiskom Nemcev, Magjarov in Italjanov s časoma poginiti, ako mu zjedinjenja in zveze z ravnorodninimi brati, dokler je še čas za to, ne priborimo. Mar niso nam že naše meje dovolj skrčili in naših v sredi Slovencev ležečih mest skoraj popolnoma potujčili? Ni ste li še brali in slišali o vmrlem pesniku Stanku Vrazu, ki je zaradi potujčenja naših mest zdihoval: A sada znam zašto plače Slava mati, gradi (mesta) su neverni, (nezvesti) sini renegati. — Kakor se o spomladi vsa narava k novemu delu zbudi in po zimskem spanju nove moč dobiva, tako podajmo se tudi mi z združenimi in pod vostručenimi močmi na sicer res težavno delo, pa misleči na rēk umrlega bana Jelačica: Sto Bog dade i sreča junačka. Svoj cilj doseči ali vsaj k dosegi tistega, kolikor toliko primōči, si bode naša „Soča“ nevtrudljivo prizadevala, ne porajta je za ni-

Dan in kraj ni še odločen. Pis.

ako stori, kar mu srcē in um vелеvata. Človek sam s svojo zlobnostjo, pohlepnostjo in hudobo dela iz lepe Božje zemlje — pekēl. Kaj nam je ljudēm na poti, da bi ne mogli med sabo mirno in srečno živeti brez bojev, zavida in strasti? Pa so spet drugi, ki dokazujejo, da je boj za življenje, ki je vir vseh bridkosti v življenji, da je ta boj naraven in potreben, da brez tega boja niti napredka ni. Pa pustiva to preiščljanje cenjena bralka moja, in poglejva raje doli na prostorno tržaško mesto, na dolge vrste belih hiš, na sijanje poslopja in cerkvē, na morski stolp in na velikanske ladje, ki stojē kraj morskega bregū, ali vsega tega ne gledam kakor kralj, kakor bi bilo vse moje? To tedaj vidim in gledam iz mojih oken, in recite mi, da nimam lepega stanovanja! In vendar se ne ter-pim domā med stenami, ko se solnce malo nagne, žene me vēn vēn v prosto naravo, na zeleno travo, med zeleneče se drevesa, tje k ljubim, skromnim, dišečim vijolicam! In jaz sem dosti nevsmiljen, da jim vzamem mlado življenje, ter jih natrgam in povežem v šopek; in kaj počnem s tem šopkom, morda sami lahko vganete, da mi ne bo treba tukaj v „Primorcu“ pred vsem svetom praviti; ko bi

kakoršne pušice in sumničenje iz nasprotnega tabo-ra. Nasprotniki „Soče“ se nahajajo namreč celo med takimi, ki se rodoljube zovejo, ter sumničijo njeno delovanje kot pretirano in nedosegljivo. Jaz pa menim, ker so njene pravila od višje oblasti potrjene da, ako ne more vsega doseči zaradi mnogih ovir, ktere so se vedno blagim namenom nastavliale, se ne morejo še njeni nameni pretirani ali prenapeti imenovati in njeni družbeniki „ultras“. Ako pogledamo imenik njenih družbenikov, kterih je nad 200, bomo najšli, da se med tistimi nahajajo možje, ki so ravno tako značajni rodoljubi, kot dobri katoličani, in da se med tistimi nahaja celo nekaj duhovnikov narodnjakov, ki so zvesti ravno tako svojemu narodu, kot svojemu poklicu. — Gotovo je, da bi naš narod in tudi sama Avstrija okrepčana bila, ako bi se nam naše zahteve in potrebe spolnile, ter draženje in zatiranje narodnosti proti narodnostim bi po tem prenehalo. Tudi bi potem delo svojega uma in dlan v svoj prid obračali in Avstriji dali za vzajemne potrebe, kar jej gre, narod bi pa dobival kar je narodovega. Sicer pa bomo še nadalje tujcem hlapčevali in ako se ne bomo se svojimi brati združili, se bode še na dalje nad nami djansko prislovica spolnovala da, kdor neče imeti brata za brata, bo imel tujca za gospodarja. Priporočam vsem rodoljubom, da naj med našim narodom idejo Jugoslovanstva širijo, razlagaje jim duševne in materialne koristi, ktere bi še nam Slovincem posebno iz one zveze prihajale. Držimo visoko jugoslovanski barjak oklenimo se ga ter recimo, kakor mi je pisal 1862 l. neki slovenski rodoljub služeči v srbski službi, v četi jugoslovanskih prostovoljcev, iz Belgrada: Živela Jugoslavija! Zanjō tudi življenje! Zdravo Vam, ki „slavite slavno slavo slavnih Slovanov!“ —

Pri svetem Pavlu v saviniski dolini. 1. marca. Imeli smo jeseni mesca vinotoka, kakor v več krajih, volitev občinskega župana.

Ker se pa volitev tistokrat ni vršila po postavnem potu, nas je vezala naša dolžnost, da smo se pis-meno do naše c. k. gosposke celjskega okraja oglasili.

bili Vi tukaj pri nas, gotovo bi tudi Vam ktere-ga prinesel, ker morate brez dvombe prav ljuba in dobra deklica biti, da Vam Vaš prijatelj tako lepe pisma pošilja; in če bi ga Vam že zaradi družega ne podaril, dal bi ga zavolj tega, ker ste me potrpe-žljivo do konca poslušali.

V tihi noči.

Če v tihi noči zrem v nebō,
Nad manoj zvezde lesketajo;
Zbudi se v prsih čudni čut,
Otožne misli me navdajo.

In kakor znani, mili glas,
Tako z daljave zadoni:
Zvonov pogorskih tožni klic
Se proti meni sem glasi.

Neznano zgrabi mi srcē:
To je spomin nekdanih dni,
To je spomin otročjih let,
Ki v srcu zakopan leži.

Takrat bi srečo dal vesel,
Bi dal življenje svoje vse
Za en trenot iz onih let,
Ki davno, davno v grobu spē.

Š. Š.

Bila je potem nova volitev 27. svečana, in izvoljen je bil g. Ferd. Svaincer, rodu sicer nemškega, pa je že 25 let pri nas kot veliki posestnik, in ljubi naš slovenski jezik. Ljubši nam je tak mož, kakor cela kopa takih domačinov, ki svoj materni jezik zametujejo, in ki bi nam celo vstregli, da bi kopita pobrali in romali v nemški rajh, in nam ne motili narodnih pravic. Za svetovalce pa so bili izvoljeni Anton Vasle, Janez Čajner, Martin Marinc in drugi; vsi so pošteni možaki in vrli Slovenci. Tako tudi odborniki in namestniki. Za to stavimo veliko zaupaje v vse. Bog daj srečo!

Drobtinice.

(Čisti znesek) zadnje „Besede“ v tržaški čitalnici za poškodovane kraj Narente v Dalmaciji znaša 550 gl.

(Čitalnica Rojanska) napravila bo 25. marca „besedo s tombolo“, na belo nedeljo pa, to je prvo nedeljo po veliki noči, zopet besedo z igro „Samo, prvi kralj slovenski.“ Poslednja beseda bo na korist po povodnji v revo pahnenih Dalmatincev kraj Narente.

(Lahonstvo v cerkvi). Predzadnjo nedeljo je bila pri sv. Jakobu v okolici popoldanska služba Božja. V cerkvi so bili se ve da sami okoličani, Slovenci; kakor po navadi, je bila pridiga slovenska, litanije pa — čujte — litanije so se molile laški! to je kmete jako razkačilo, in nekteri so kričali od zad na ves glas „prosi Boga za nas“, ker niso hoteli odgovarjati po laški.

Mirnej slovenski krvi se je zahvaliti, da se ni zgodil v cerkvi kak škandal. Mnogo okoličanov je prišlo k nam ki so rekli, naj postavimo v „Primorca“ da energično protestirajo zoper to lahonstvo v lastnej cerkvi. — Res lepa služba Božja, kjer se draži ljudstvo in budijo človeške strasti, in v takem prostoru!

(Jugoslavjanska zvezda) se imenuje list, kateri se je nedavno ustanovil v Belemgradu, ki je namenjen zastopati interese vseh Jugoslavenov in se opira na ljubljanski program. Tiskal se bo ta časnik v cirilici in latnici. Priporočamo ga vsem rodoljubom. Velja pa četrta leta 3 gl.

(Konferencija) zaradi črnega morja je končana. Rusom se je dovolilo vse, kar so zahtevali.

(Katoliška deputacija) iz Avstrije je bila te dni pri papežu v Rimu. Vodil jo je grof Salm. Tudi nekaj slovenskih kmetov je bilo zraven.

(Velika nesreča) je zadela vas Razdrto, kjer je 20 hiš pogorelo. Reva je velika. Vsmiljeni ljudje se prosijo, da bi nesrečnim segli pod pazduho. Kdor misli kaj dati, denar tudi lahko adresira na vredništvo „Primorca“; mi bomo vsak, najmanjši dar sprejeli, v listu registrirali in naravnost poškodovanim poslali.

(Magjarska statistika). V ogerski akademiji znosti v Pešti je bral magjarsk učenjak statistiko narodov na Ogerskem. Po njegovih poročilih je zdaj na Ogerskem Magjarov 6,206.000 (leta 1857 se jih je naštel 4,866.000). Rumuncev 2,316.000 (1857 jih je bilo 2,126.000). Slovakov 1.825.000 (1857 j. j. b. 1,704.000). Nemcev 1,816.000 (1857 j. j. b. 1,310.000). Srbov 286.000 (1857 j. j. b. 446.000). Po tem takem bi se bilo število Magjarov od leta 1857 povečalo za 1,340.000, število Srbov pa zmanjšalo za 160.000! Kdor verjame, bo zveličan.

(Pet milijard) ali 5000 milijonov frankov mora plačati Francoska Pruski vojskine odškodnine. Ta velikanski znesek bi v zlatih po 20 frankov vaga 32.258 centov, v srebu pa 500.000 centov. Vajen denarničar prešteje v eni uri 40.000 frankov, bi preštel 5 milijard še le v 32 letih, če bi vsako leto 300 dni, vsaki dan po 8 ur štel. Če bi se ta znesek pokladal v vrsto frank tik franka, bi celi znesek 14.375 milj daljave potreboval. V novcih za 20 frankov drug tik drugzega, bi potrebovali črto 700 milj dolgo. Od Kristovega rojstva do danes še ni preteklo milijardo minut, če bi se bilo tedaj od Kristovega rojstva do danes dalo vsako minuto 5 frankov na stran, bi še ta znesek ne bil dovršen.

(Česki študentje) na praški univerzi so prof. Linkerja, ki je naredil latinsko odo na nemškega cesarja, izžvižgali iz šole.

(Naroden boj v Ameriki). Kako veliko je sovražstvo med Nemci in Francozi se vidi iz tega, do se je celo v Ameriko preneslo. V Meksiki so bili namreč veliki tepeži med nemškimi in francoskimi naseljenci.

(Železnica). Več podvzetnikov v Ljubljani, med njimi Dr. Costa so bojda prosili pri ministerstvu, da bi smeli pričeti prve tehnične dela za železnico, ki bo šla od Sinčevasi čez Kaplo in Kokro v Ljubljano in on tod čez Dolensko v Karlovec.

(Sovražstvo do Nemcev) je kakor na Francozkem, tudi na Angležkem veliko. V Londonu so razbili dvema Nemcema štacune, ki sta jih odprla. Kdor je iz Avstrije in nemško govori, mora na klobuku listek nositi, na katerem stoji, da je Avstrijec, da ga morejo od drugih Nemcev razločiti. Tudi v Zürich — u na Švicarskem je napadlo ljudstvo hišo, kjer so bili zbrani Nemci in praznovali zmago nad Francozi.

(Punti) se poračajo od vseh strani. V francozkem Algieru in turškem Tunisu v severni Afriki so se spuntali Arabci. V Tunisu so bojda napadli laško kolonjo; italijansko brodovje je pripravljeno, da odrine tje, če bo pomoči treba. Tudi v Algervi na Portugiškem se je spuntalo ljudstvo.

(Obsodba na smrt). V Lyonu na Francozkem zbrani poslanci mavtarskih (freimaurerskih) lož in mednarodne lige so sklenili: Viljem in njegova pomagača Bismark in Moltke, šibe Božje, po svoji nenasitljivi slavoohlepnosti pričine tolikih roparij, požarov in moritev, se postavijo vsi trije kakor stekli psi izven postave. Vsem našim bratom na Nemškem in na celej zemlji ukažemo, da se ta sklep izvrši. Za vsako teh treh obsojenih divjih zveri se bo dobilo en milijon frankov, ki jih bodo plačale sedmere velike lože tistim, ki bodo ta sklep izvršili, ali njihovim dedičem.

Česa se ne učimo?

(Spisal Avgust Leban)

..... vitae discimus.

To je že stara reč, da se v šoli mnogih reči učimo, katerih bi lahko pogrešali, i se marsičesa ne učimo, kar bi nam za življenje neobhodno potrebno bilo. Kaj pa je najvažnejše za življenje? Življenje samo. Besede „življenje“ ne razumevamo tukaj v fiziološkem smislu, tudi v frivolnem pomenu ne, v katerem je „živeti“ toliko, kolikor: na svetu srečnemu biti, na spodoben način ljudem mavhe izprašnjevat ter samemu sebi polniti je, ali pa, kolikor mogoče razve-

seljevalno se kratkočasiti; ampak z besedo „življenje“ menimo umetnost, ne znanstvo, ker se le prasha, koliko *moreš*, a ne, koliko *znaš*.

To umetnost gojiti i pospeševati nij naloga poduka, marveč odgoje, ker se v njej (v umetnosti) bolj obudijo in okrepijo npravne moči, nego se pamet obogati znanstvenoj snovoj. A žalibože, odgoja je dandanes zadnja reč. Za poduk skrbi država; kedo pa za odgojo? Porečete, da starejši, poročniki. Ali so si pa vsi starejši i poročniki pa tudi v svesti, kaj da je odgojstvo, kak cilj i konec ono mora imeti kaj da se toraj od vsakega odgojitelja zahtevati mora?

Prétuhtajte krog svojih znancev do najbolj omikanih stanov: koliko očetov najdete, koliko mäter i sploh takih oseb, starejše nadomestujočih, katere bi le površno poznale pravo bitstvo odgoje? Beró naj se ponudbe odgojiteljskih služeb po javnih listih; med sto i sto ponudbami ne dobite ene, katera bi svedočila, da oni, ki iščejo odgojitelja ali odgojiteljico, tudi poznajo zadačo odgoje. Kaj se večidel tirja od odgojitelja? Poduk v šolskih predmetih, v tujih jezikih i glasbi. Kakor da bi le v tem i nič drugem ne obstajalo odgojstvo!

Vsak čevljar, vsak krojač, predenj svoj obrt sam vodi, moral je kako izvrstno delo izvršiti, to je, moral je pokazati, da je v svojem delu res mojster. I kako poročstvo zahteva se od njega, kateremu se izroči važna naloga *iz otroka izobraziti človeka. kakoršen mora biti i postati?* Zdi se, da ima okusno izgotovljen čevljar, ali po najnovejšem kroji narejena suknja za človeštvo večo vrednost, nego po pravem potu odgojen človek.

Menim, da se nikedo ne bode ljutil, da stavim ta vprašanja v dobi, v kej tužne prikazni krvavega mesarjenja ob Reni spričujejo, koliko da je v naših modernih družbah gnjilega. Kedo je temu uzrok, da je norcev število i broj samomorilcev od leta do leta vekšo? Odgoja je, ker se tolikega ne učimo, česar bi potrebno se morali učiti.

Res je, da imamo šole, v katerih si mnogo-vrstnih i koristnih vednosti pridobivamo, tako da, ako se nam vse posreči, lahko do najviših državnih uredov dospemo; učimo se vsega, česar treba, da se ministerska služba opravlja: za kar se pa nihče ne briga, to je razvoj npravne moči, premoženje žertvovati, ako blagor domovine to zahteva ter v temo privatnega živjenja se umekniti. Razlaga se našej mladini način, po katerem se dà obogateti; kedo jo pa uči umetnost z malim zadovoljnej biti i vendar bitnosti svoje veseliti se? Podučujemo se v vseh umetnostih, katere namerjajo človeško blagostanje i srečo jegovo, a nikjer se ne predava umetnost, kako se nesreča lehkosrečno i hladnokrvno prenaša. Da v kratkem povem: nikjer se ne uči umetnost *pravega življenja*. Znamo veliko, a malo *moremo*, ker se naša omika samoedino peča razvojem razuma, ker se preveč podučujemo i premalo odgojujemo.

Pa kaj nemamo katekizma, bode kedo baral? Da, katekizem imate; vaši odgojenci ga tudi znajo, da je kaj; a oni imajo katekizem večidel le v glavi i na jeziku, ne pa v srcu in v udih. Verskemu učitelju v tem ničesa nočem očitati. On je vse storil, vse poskušal, kar se pameti prikladnega od jega zahtevati more, da resnice svete vere učencem razloži; za vajo v npravnosti mora skrbeti domača odgoja. V praktičnih rečeh nij *znati* nič, ampak glavna reč *moči*. Učenca bode te mučili i navadi se res vsa pravila kakega jezika na pamet; ali pa to vže zadostuje, da bode jezik pravilno i točno govoril i pisal? Ali

pa naj si kedo katekizem plavarstva v črepinjo ubije; ako potem v vodo pade in vtone, kedo se bode temu čudil? Saj je znal, kako treba plavati! Gotovo da je *znal*, a *mogel* nij. I to je tudi eden glavnih uzrokov, zakaj imamo dandanes mnogo spretnih urednikov, slavnih učenjakov, bistroumnih odvetnikov, znajdenih lečnikov, a tako malo *visokih značajev*. Ako bi jaz bil bogatin, prisodil bi deset, dvajset, petdeset ali tudi sto tisuč forintov onemu, ki bi najbolje rešil to vprašanje: *Kaj bi zamogla država storiti v povzdigo mladinega značaja?*

Dobili smo sledeče pismo:

Velečenjeni gospod vrednik!

V vašem zadnjem listu sem čital dopis z Rojana, v kojem se protestuje zoper izrek dopisnika iz Gorice „Slovenskem Narodu“ št. 24, (ali kakor vi propravljate, poročilnika pri občnem zboru „Soče“) da se Tržaški Slovenci nočejo združiti z Goriškimi v namen, da bi se osnoval tednik za skupne zadeve in potrebe.

Na dalje sem čital tudi vaš popravek, v kojem mi pravite, da sem bil jez gledè vaših dogovorov z odborom „Soče“ slabo podučen, i da tedaj nisem prav poročal.

Ker pa sem si svest, da sem o časniku le to poročal, kar je resnično, kar si upam črno na belo dokazati, i ker tudi jaz nisem nikoli rekel, da se Tržačani z nami družiti nočejo, — štejem si v dolžnost to reč v kratkem pojasniti.

Vam, gospod vrednik, je dobro znano, kaj se je v Rojani sklenilo; poslanca Soče, gg. Doljak; Klavžar sta odboru „Soče“ o svojem času gledè Vas poročala, da ste se vi zavezali s Primorcem nehati, kakor hitro bode tednik na dobri podlagi osnovan, to je, kadar se bode nabrala potrebna kavcija.

Ta je bila vaša obljuba, za kojoj vam je bil odbor „Soče“ hvaležen in koja mu je na vsako stran zadostovala.

Druzega odbor „Soče“ od vas ni zahteval i tudi zahtevati ni mogel, kot odbornik vas jaz tega zagotovoljam.

Pri omenjenem shodu v Rojani se je tudi sklenilo, da se ima z nabiro delničarjev, koji bodo posodili za kavcijo potrebne obligacije, koj začeti i v ta namen izvoliti 3 pooblaščenca, enega za Trst, enega, za Gorico in enega za Istro.

Za Trst bil je izvoljen g. Matija Žvanut, za Istro gosp. Ravnik, za Gorico je pa odbor „Soče“ mene poveril.

Pri občnem zboru 23 pret. meseca je bilo tudi sporočilo o časniku na dnevnem redu, i ker je odbor to sporočilo meni naložil, je bila moja prva skrb, zvedeti kako reči v Trstu stojè. — Pišem tedaj g. Matija Žvanutu, koji mi odgovori s pismom 15. februarija od besede do besede to le: „Kjer sem se najboljšega vspeha nadejal, se mi je odgovorilo da Primorci imajo svoj list „Primorca“, da zadostuje svojem učiteljstvu, ako dvakrat na mesec izhaja, da okoličanom ne bi ustrezal v Gorici izhajajoči list it. d. it. d.

Tudi Primorcev vrednik, kakor smem soditi iz njegovih besed, bi ne privolil odstopiti od vredništva, niti umakniti se družemu listu. — Z eno besedo, jez nisem ničesar dosegl. — Dostavlja še: „Tudi pravi Raič, da ima nado svojem listu kavcijo pridobiti, da postane tednikom.“

Na podlagi tega pisma sem jaz poročal o Trstu od besede do besede sledeče:

Če se je na Goriškem še precej dobrega vspeha nadejati, tega v Trstu in Istri ni pričakovati, kajti na moje pismo vprašanje, mi je došel tukaj priložen odgovor poverjenika za Trst, g. Matija Žvanut-a, iz kojega je razvidljivo, da nimamo v Trstu nobene vdeležitve pričakovati.

Gospod Žvanut tudi poroča, da se vrednik Primorca ne bode hotel umakniti, ker ima upanje, da dobi sam potrebno kavcijo, da postane „Primorec“ tednik.

To je vse, kar sem jez v mojem sporočilu gledè Trsta omenil, menim da reč ne potrebuje komentara, ampak da bode vsak razvidel, da jaz nisem nikoli rekel, da se Tržaški Slovenci nočejo z nami družiti i da je dopisnik v Slovenskem „Narodu“ ali slabo podučen bil, ali pa resnico tendenciozno obrnil.

Kar se pa vas, gospod vrednik, tiče, sem jaz, kakor vidite, samo to poročal, kar tudi vi v vašem „popravku“ priznavate, kar „Sočina“ poslanca trdita i kar mi je gospod Žvanut, kot poverjenik za Trst pisal.

Prosim Vas, velečenjeni gosp. vrednik, da tej moji opravičbi v Vašem prihodnjem listu prostorček odmerite.

Viktor Dolence l. r.

v Gorici, 14. Marca 1871.

Mi dostavimo temu samo to, da vrednik „Primorca“ svoje besede ne bo požrl, in da se ne bo branil odvaliti težavnega časnikarskega bremena, ki ne prinaša družega, ko bridkosti in zamere, na druge rame. Pa to leto „Primorca“ še ne more pustiti, ker ne sme naročnikov za nos voditi, ki so se za celo leto naročili, razen ko bi bili ti zadovoljni in ko bi bil vrednik novega lista s tem zadovoljen, da se pošilja tem naročnikom goriški list.

Tudi bi moral stati novi list na dobrih nogah, pod čemur mi ne razumemo kavcije, ki se sama ob sebi umeje, ampak toliko število naročnikov, da se sme nadejati, ka ne bo moral že v kratkem času vmreti, in pa nekaj stalnih pisateljev, plačanih, pa dobrih; kajti vsi drugi, ki iz rodoljubja pišejo, radi prekmalo opešajo, in potem vrednik tam stoji pred tiskarskim fantom, fant pa pred njim in ga nadleguje za manuskripte. Vprašanje je tudi, če bodo Tržačani in okoličani, ki so nam največa podpora, tudi potem tako radi kupovali list, če bo v Gorici izhajal. Vsakako pa bo treba, da novi list pridrži ime „Primorec“, da si ohrani naše naročnike, in da si priskrbi stalnega sodelavca in dopisovalca v Trstu. Naj „Soča“, o tej zadevi z nami v pismene dogovore stopi.

LISTNICA.

Gosp. A. L. v S. — Ker nam niste poslali pooblastila od gospodične P., da bi vi smeli odgovarjati v njenem imenu na „pisma z Dunaja“, vaše želji ne moremo vstreči. — Čitatnici v Mariboru: Lista vam do zdaj nismo pošiljali, ker še nismo dobili naročnine niti sprejeli naročila. —

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi,

sprejema takoj v službo nekoliko

potovalcev,

z najboljšimi pogoji.

Prosilci morajo položiti kavcijo v gotovini, ali pa v državnih papirih.

Natančnejša izvestja podaja

Glavni zastop vzajemno
zavarovalne praške banke „Slavija“ v Ljubljani.
Lad. Černy.

Posestniki vrtov in prijatelji rastlin

naj blagovoljno obrnejo svojo pozornost na naš

najnovejši cenik

o rastlinah, ktere ga vsled frankovanih dopisov zastonj in franko razpošiljamo.

V njem je bogata zbirka **visokosteblatih in nizkih rož**, jako lepe rasti, **žlahtnih sadnih dreves**, **ovijalk** (Schlingpflanzen), **cvetastih** (blumističnih) **rastlin** za vrte, kakor: **fukcij**, **pelargonij**, **verben**; bogata zbirka **prožastih cvetlic** (Teppichpflanzen) itd.

Ob enem priporočamo še našo bogato zalogo **poljedelskega**, **zeleninskega** in **cvetličjega semena**, sploh najboljše, novo blago.

Karl Schmidt-ova vrtnarija v Ljubljani.